

T&#20; đ&n 28/2/1957, Đ&i h&i văn ngh& l&n th& hai h&p t&i Hà N&i, v&i g&n 500 đ&i bi&u, Tr&ng Chinh kêu g&i đ&u tranh "đ&p nát" phong trào NVGP.

Nhà th& Trần Dần (DR)

"S&m mai toà x& Th&y An gián đ&p và Nguy&n H&u Đ&ng phá ho&i, c& hai: hi&n hành. Tôi không có gi&y g&i cho đ&. Ng&&i có m&t cái gì vắng v&ng. Tôi đã có đ&ng v&i nhóm Đ&ng c&m đ&u. Tôi đã ly khai v&i "lý t&&ng" đó. C& khi đ&ng & đó, c& khi ly khai, c& bây gi&, tôi v&n c& r&m máu. Chao &! Con đ&&ng đ& đi đ&n ch& "Đúng" m&i nhi&u máu làm sao?" (Tr&n D&n)

Tình hình t& tháng 12/1956 đ&n tháng 2/1958

Nhân Văn Giai Phẩm ho&t đ&ng t& tháng 8/1956 đ&n tháng 12/1956. Cu&i tháng 12/1956, các t& Nhân Văn, Giai Phẩm, Đ&t M&i... b& đình b&n. T&#20; đ&n 28/2/1957, Đ&i h&i văn ngh& l&n th& hai h&p t&i Hà N&i, v&i g&n 500 đ&i bi&u, Tr&ng Chinh kêu g&i đ&u tranh "đ&p nát" phong trào NVGP.

Tuy nhiên Trung Qu&c v&n ti&p t&c phong trào "Trăm hoa đua n&, trăm nhà đua ti&ng", cho nên Đ&ng Lao Đ&ng ch&a có chính sách đ&t khoát đ&i v&i trí th&c văn ngh& sĩ: đ&n đ&u tháng 4/1957, H&i Nhà Văn (tr&&c đây là H&i Văn Ngh&) đ&&c chính th&c thành l&p, v&i Tô Hoài làm T&ng th& ký kiêm giám đ&c nhà xu&t b&n H&i Nhà Văn, và m&t s& thành viên cũ c&a NVGP nh& Hoàng C&m, Hoàng Tích Linh v&n còn đ&&c b&u vào ban ch&p hành.

Ngày 10/5/1957, H&i Nhà Văn xu&t b&n tu&n báo Văn, v&i Nguy&n Công Hoan ch& bút, Nguy&n Tuân, phó ch& bút, Nguyễn H&ng, t&ng th& ký. Ban đ&u báo Văn theo đ&&ng l&i chính th&ng. Nh&ng khi trên báo H&c T&p c&a Đ&ng, Th& Toàn lên ti&ng chê báo Văn "nghèo nàn", "xa r&i th&c t& cách m&ng", Nguyễn H&ng vi&t bài tr& l&i (trên báo Văn s& 15, 16/8/1957) phê bình Th& Toàn "quan liêu", "tr&ch th&&ng". S& bút chi&n gi&a báo Văn và báo H&c T&p gây chú ý trong B& chính tr&. R&i báo Văn đ&n đ&n thay đ&i thái đ&, ít lâu sau m&t s& cây bút cũ trong NVGP l&i

Nhân Văn Giai Phẩm phản VII : Bị n pháp thanh tr ng

Tác Giả: Th y Khuê

Thứ Tư:, 03 Tháng 3 Năm 2010 14:12

---

th y xu t hi n trên báo Văn. Văn số 21 (27/9/1957) đăng bài th L i m d n c a Phùng Quán. Số 24 (18/10/57), đăng k ch th Ti ng hát c a Hoàng C m. Số 28 (15/11/1957), đăng bài th H y đi mãi c a Tr n D n. Số 30 (29/11/1957) in h y ho c a Tr n Duy ch gi u ch đ v n ngh c a Đ ng.

Cu i năm 1957, Mao Tr ch Đông h nh đánh phái h u. Huy C n và Hà Xuân Tr ng đ c c đi h c t p chính sách m i c a Trung Qu c. Khi h tr v , Đ ng m i th c th áp đ ng chính sách đàn áp c a B c Kinh.

Ngày 6/1/1958, B Chính Tr ra ngh quy t v v n ngh . Tinh th n ngh quy t này đ a trên hai đ i m chính:

1- Trình bày các hi n t ng ch ng l i đ ng l i v n ngh c a Đ ng:

"V v n h c ngh thu t, ranh gi i gi a t t ng v n ngh c a Đ ng và t t ng v n ngh t s n b xóa nhòa. Trên tu n báo Văn và trong m t s sách xu t b n ho c tái b n, đã b u hi n khuynh h ng xa r i th c t đ i s ng c a nhân dân lao đ ng òng thôn và thành th , thoát ly chính tr và không nh m đúng nh ng nh m v trung tâm c a cách m ng trong giai đ o n m i. Nh ng tình c m cá nhân ch nghĩa đang có chi u h ng phát tri n, nh ng ch đ l n do đ i s ng th c t i đ ra không đ c ch ý. Hình nh công nông binh ph n đ u d ùng c m trong hòa bình m nh t trong v n th và trong các tác ph m ngh thu t khác. Nh u quan đ i m v n ngh c a giai c p t s n l i đ c nêu lên.

Cu c tranh lu n gi a t p chí H c t p và báo Văn g n đây l i là m t b u hi n c th c a cu c đ u tranh gi a đ ng l i v n ngh c a Đ ng v i khuynh h ng ch ng l i ho c xa r i đ ng l i đó. T t ng ch đ o b u hi n trên báo Văn chính là t t ng tách r i đ ng l i v n ngh ph c v công nông binh, tách r i nh ng nh m v trung tâm c a cách m ng trong giai đ o n h i n t i, tách r i s l ãnh đ o c a Đ ng."

2- Ph i tìm cách gi i quy t ngay:

"Rõ ràng nh ng ph n t ch ng ch nghĩa xã h i, ch ng Đ ng đã nhân ch s h c a ta mà t p

Đ c tĐ n công ta v m t t Đ ng đ i hình th c văn ngh . S ho t đ ng c a nh ng ph n Đ phá ho i trong g i văn ngh là m t h n Đ ng h t s c nguy hi m, m t v n đ c p bách c n g i quy t (...) Chúng truy n bá nh ng tài li u và nh ng báo chí ph n đ ng. Đ i chiêu bài "ch ng giáo đ u, máy móc", chúng gieo r c nh ng n c đ c c a ch nghĩa xét Đ i trong văn ngh , nh m lôi kéo văn ngh sĩ đi vào con đ ng ngh thu t Đ s n suy đ i. Tr c nh ng ho t đ ng có h i đó, s đ ông văn ngh sĩ, k c m t s văn ngh sĩ đ ng viên, đã m t c nh giác ho c b đ ng, không kiên quy t đ u tranh, th m chí m t s còn hòa theo chúng".

T Văn b đình b n s 36 (10/1/1958) có đăng bài Ông Năm Chu t c a Phan Khôi.

Trong tháng 2, tháng 3 và 4/1958, Đ ng Lao Đ ng t ch c hai "h i ngh " quan tr ng p Thái Hà.

Bị n pháp thanh tr ng đ i v i văn ngh sĩ: "H i ngh " Thái Hà

Thi hành tinh th n ngh quy t 6/1/58, Đ ng t ch c hai l p h c t p đ u tranh ch ng "b n Nhân Văn Giai Phẩm" p Thái Hà p, chính th c g i là hai "h i ngh nghiên c u ngh quy t c a B Chính Tr Ban Ch p Hành Trung ng Đ ng C ng S n Vi t nam, k t h p v i hai b n Tuyên Ngôn và Tuyên B c a h i ngh các Đ ng C ng S n và các Đ ng Công Nhân h p M c T Khoa cu i năm 1957".
Duy ch có H ng C ng, g i th ng tên là hai l p ch nh hu n chính tr .

"H i ngh " đ u, t ch c tháng 2/58, dành riêng cho 172 đ ng viên, theo Lê Đ t là đ h c t p cách "phát hi n" và "t giác", chu n b cho h i ngh sau, tháng 3-4/58, 304 ng i, g m các đ ng viên, qu n chúng và nh ng ng i ngoài đ ng đã tham gia NVGP, đ c toàn l c đ u tranh ch ng NVGP.

Trong nhóm NVGP, ch có Văn Cao, Đ ng Đình H ng ... "đ c" đ h i ngh đ u, vì là đ ng viên. Lê Đ t, Hoàng C m, Tr n D n, T Phác... ch "đ c" g i đi h i ngh sau, vì Lê Đ t đã b khai tr t tháng 5/57, sau khi in bài th dài C a hàng Lê Đ t, b c m. Hoàng C m, không p trong đ ng. Tr n D n, T Phác, đã xin ra kh i đ ng t tr c. Nguy n H u Đang, Th y An, Tr n Duy, là nh ng "ph n t x u", không đ c đ c hai "h i ngh ".

□ "h i ngh " th hai, m i ng i ph i vi t bài "thú nh n", sau đăng báo.

Thành qu hai "h i ngh ", đ c chính th c ghi l i nh sau:

Cái chu t "Nhân Văn-Giai Phẩm" b v ch tr n tr c ánh sáng c a đ lu n.

"Đ u năm 1958, có hai cu c h i ngh c a anh ch em công tác văn ngh , nghiên c u ngh quy t c a B Chính Tr Ban Ch p Hành Trung ng Đ ng C ng S n Vi t nam, k t h p v i hai b n Tuyên Ngôn và Tuyên B c a h i ngh các Đ ng C ng S n và các Đ ng Công Nhân h p M c T Khoa cu i năm 1957. H i ngh đ u, tháng 2 năm 1958, g m 172 ng i đ . H i ngh sau, tháng 3 năm 1958, g m 304 ng i đ .

Qua hai cu c h i ngh y, t t nh ng "nhân v t" b i đã đ c phát hi n, t c nhữg âm m u, lu n đ u, th đ o n đ u b v ch tr n. Nh ng con chu t đã ph i bò ra kh i c ng. Nh ng ng i t giác hay không t giác g n gũ v i nh ng con chu t y cũng đã t giác t phê bình. Đây là b c cu i cùng c a tr n chi n đ u ch ng «Nhân văn-Giai phẩm» trong th i k 1956-1958.

□ **Tài li u s u t m "B n NVGP tr c**

toà án đ lu n"

Qua s phát hi n c a hai cu c h i ngh nói trên, chúng ta đ c b i t nhóm phá ho i "Nhân

Nhân Văn Giai Phẩm phản VII : Bị n pháp thanh trừng

Tác Giả: Th y Khuê

Thứ Tư, 03 Tháng 3 Năm 2010 14:12

---

văn-Giai phẩm" bao gồm những tên "đ u s", những "cây bút" đã viết "học nhi u học ít" cho "Nhân văn-Giai phẩm" như : Th y An, Nguyễn h u Đang, Trần thi u B o, Trần ng T u, Trần đ c Th o, Phan Khôi, Trần Duy, Trần D n, Lê Đ t, T Phác, Đ ng đình H ng, Hoàng C m, Sĩ Ng c, Chu Ng c, Văn Cao, Nguyễn văn Tý, Phùng Quán, Hoàng tích Linh, Trần Công, Trần Th nh, Phan Vũ, Hoàng Hu , Huy Ph ng, Vĩnh Mai, Nh Mai c Châm văn B m, H u Thung, Nguyễn kh c D c, Hoàng t Nguyễn, Hoàng Y n, Thanh Bình, Y n Lan, Nguyễn thành Long, Trần lê Văn, Lê đ i Thanh v.v...

Những đó không phải là t c (còn những tên ch a ra m t). Và cũng không phải t c những "cây bút" trên đây đ u có những hành đ ng phá hoại gi ng nhau, học phá học i v i những m c đ gi ng nhau. Có b n đ u s, có b n ph h a, có ng i b lòi cu n vì gây th chính tr ...

(B n Nhân Văn Giai Phẩm Tr c Toà Án D Lu n (BNVGPTTADL), Nxb S Th t, Hà N i, 1959, trang 309-310).

Những dòng đây trên đ a đ n hai nh n xét:

1- Những tên tu i liệt kê trong danh sách, đã đ c x p đ t theo tr t t "t i" n ng, như : trí th c đ ng đ u, r i đ n văn ngh sĩ.

2- Tuy đã g i Huy C n và Hà Xuân Tr ng đi h c t p chính sách đàn áp Trung Qu c, những khi thi hành, đ ng tránh nói đ n B c Kinh, mà i nêu cao vi c "nghiên c u ngh quy t c a B Chính Tr " và "hai b n Tuyên Ngôn và Tuyên B c a Đ ng C ng S n và Đ ng Công Nhân M c T Khoa cu i năm 1957".

Những l i bu c t i

T H u trong bài "Ý nghĩa m t cu c đ u tranh trong văn ngh", đ a vào tinh th n ngh quy t 6/1/58, lên án quy t liệt:

"Đ i ánh sáng m i y [ánh sáng xã h i ch nghiã], đã b t rõ ranh gi i gi a cách m ng và ph n cách m ng, gi a cái m i và cái cũ; m i ng i yêu n c, yêu ch nghiã xã h i đ u đã có th

nhìn thấy, **phân biệt rõ ràng nghệ thuật con người và nghệ thuật quần chúng, nghệ thuật hoa mĩ và nghệ thuật đời sống trong văn nghệ**. " (Nghệ thuật quần chúng, trong các trích dẫn là theo đúng nguyên văn)

Sau khi ca tụng "Hai văn kiện có ý nghĩa quyết định lao động và Mặt Trận Khoa" đã giúp cho "Trung tâm nghệ thuật"

chuyên biệt,

"có con mắt sáng để nhìn đúng tình hình"

, Tá Háu xác định:

"Không thể nào khác, **muốn là "kết nối tâm hồn" xã hội chủ nghĩa, không thể nào không thể kết nối vào bản thân văn nghệ sĩ thành nghệ thuật xã hội chủ nghĩa thực sự**.(...)

Càng không thể đi lên lút vào trong hàng ngũ văn nghệ, nghệ thuật quần chúng để thù địch phun nước mưa."(...)

Đó là **tiêu chuẩn chính trị để phân rõ ranh giới: ai là thù, ai là bạn**. Không thể mập mờ".

Rái ông đề do:

"Mái văn nghệ sĩ là người trí thức đi đầu táng há hay phần đi đầu nghệ thuật văn nghệ của chủ nghĩa Mác-Lênin, đi đầu nghệ thuật văn nghệ phục vụ công nông binh, phục vụ từng chính trị, theo yêu cầu của nhiệm vụ cách mạng và phục vụ từng sự lãnh đạo của Đảng?"

"Đã đến lúc cách mạng đòi hỏi **mái văn nghệ sĩ và mái cán bộ văn hóa "duyệt lý" nghệ thuật, tình cảm của mình, nghệ thuật sáng tác và công tác trong ba năm qua,** và đi đầu ánh sáng của trí thức xã hội chủ nghĩa, làm nhiệm vụ phê phán thật nghiêm trang, không khoan nhượng đi với mình, đi với bạn, đi với đời". (...)

"Thông qua cuộc đấu tranh này mà **lát trên bạn mặt gian ác của nghệ thuật phê phán cách mạng, chống chế độ, chống nhân dân, phá hoại sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa của miền Bắc và sự nghiệp đấu tranh thống nhất nước nhà**. Phải lôi chúng ra ánh

sáng, xé toạc mặt nạ của chúng mà ném xuống đất."

Ông "vạch mặt" nh ng "tên ph n đ ng":

"Chúng là nh ng tên ph n tr c, có k nh Phan-Khôi m t đ i đã năm l n ph n b i T qu c, k đã t ng ph c m "ng i An-nam là chó, và đã là chó thì ph i ăn c t" đ "thuy t ph c" ng i khác đ u hàng đ ch, mà v n đ ng đ ng t cho mình là "h c gì t t tháo", và đ c k đ ng b n phong cho là "anh hùng c a ba trăm nô l " (!)

Chúng là nh ng con buôn "mác-xít", "cách m ng" đ u l i nh Tr ng-T u, Tr n-Đ c-Th o mà th c ch t là nh ng tên -rôt-skit vô t qu c đã t ng n p d i nách c a đ ch ch ng l i cách m ng, su t đ i thù ghét nh ng ng i c ng s n và t t c nh ng ai tin yêu (...) Chúng là nh ng k đ u c cách m ng, nh

Nguy n-H u-Đang (...)

Đ p nhau trong m t m c đích chung, ch ng T qu c, ch ng nhân dân, ch ng ch đ , ch ng phe xã h i ch nghĩa, ch ng Đ ng lãnh đ o, t c b n chúng đã liên minh thành m t kh i, ph i h p ho t đ ng phá ho i trên lĩnh v c t t ng, văn hóa, trong các h i văn h c ngh thu t, m t s c quan văn hóa, trong gi i đ i h c, v.v... (...)

Trên th c t , rõ ràng chúng đã làm nh nh ng tay sai c a đ ch th c hành k ho ch phá ho i c a M -Đi m m i n B c là "ch ng c ng trong lòng c ng"."

Cu i cùng, ông nh n m nh đ n s ki n:

"Cu i năm 1956, nói đ n báo Nhân văn và các p Giai phẩm, H Ch t ch đã ch rõ: "Đó là nh ng h t gi ng x u gieo trên m i ng đ t c a nh ng t t ng sai l m". B i v y, v n đ không ph i ch là v t b nh ng h t gi ng x u, mà còn là đ n l i đ t cho t" (

trích T H u,

Ý nghĩa m t cu c đ u tranh trong văn ngh ",
H c T p, s tháng 4/1958).

Nguy n Đình Thi t ng k t ch tr ng c a NVGP, trên 6 đ m:

1. Bôi nh ch nghĩa c ng s n là không "nhân văn", là "chà đ p con ng i", bôi nh nh ng đ ng viên c ng s n là "kh ng l không tim", không ph i là "c ng s n chân chính", xuyên t c s giáo đ c đ a Đ ng là "r p khuôn đ u óc và tâm h n", văn h c ngh thu t xã h i ch nghĩa là "công th c, g l o", đ ra nh ng "thi sĩ máy". Đ i chiêu bài "đ cao con ng i", "ch ng công th c", báo Nhân văn, Giai phẩm đã đ cao ch nghĩa cá nhân, "đ do" cá nhân, đòi quy n, "đ do" cho nh ng l i s ng và tình c m ích k tr y l c.
  2. Ph n đ i chuyên chính, đòi "dân ch ", "đ do" theo l i s n trên m i m t chính tr , kinh t , văn hóa. Đ kích t M u đ ch, qu n lý h kh u, B u đ n, c quan báo chí, b nh v n, cho t i Qu c h i, nói chung là đ kích vào b máy Nhà n c đ a ta, đòi đ do đ i l p v i Chính ph , trong lúc b n ph n đ ng đang âm m u phá ho i và m t vài g i t s n đang t n công ta.
  3. Đ a ra chiêu bài "ch ng sùng bái cá nhân" đ xuyên t c s lãnh đ o đ a Đ ng là "đ ng tr " (...). Đem đ i l p qu n chúng v i lãnh đ o, kích qu n chúng ch ng lãnh đ o (...)
  4. Ph nh n nh đ u óc qu c gia ch nghĩa t s n, đ kích Liên-xô, cho s giáo đ c con ng i i Liên-xô là "r p khuôn", văn h c ngh thu t Liên-xô là "công th c", không có giá tr . Vin vào kh u h i u "trăm hoa đua n " đ xuyên t c đ ng l i văn h c ngh thu t đ a Trung qu c, (...)
  5. Ph nh n nh ng thành tích to n c a nhân dân ta, c a Đ ng ta trong công cu c xây đ ng m i n B c và đ u tranh th ng nh t n c nhà, ph nh n nh ng k t qu to n c a c i cách ru ng đ t (...)
  6. Riêng v văn ngh , thì trong Nhân văn, Giai phẩm đã đ x ng "trăm hoa đua n " theo l i t phát vô chính ph , "hoa lành, hoa đ c, hoa th i, hoa th m" đ u có quy n n đ do nh nhau. Th c ch t là nó đòi h y b s lãnh đ o đ a Đ ng, nêu kh u h i u "tr văn ngh v cho văn ngh ", "văn ngh và chính tr v vai nhau hai bên cùng có l i" v.v...
- (trích Nguy n Đình Thi, Ch ng ch nghĩa xét l i trong văn ngh , H c T p, s 3, tháng 3/58).

H ng C ng, c c phó c c Tuyên hu n, trong bài t ng k t "Cu c đ u tranh giai c p trên m t tr n văn ngh h i n nay" (Văn Ngh quân đ i, s 6, tháng 6/58), tóm t t toàn b hành trình đ u tranh c a NVGP, ch ra "chân t ng ph n đ ng chính tr c a nh ng tên c m đ u":
 Nguy n H u Đang, Phan Khôi, Tr ng T u, Tr n Đ c Th o, Th y An, Minh Đ c, coi phong trào NVGP là cu c đ u tranh giai c p gi a ch nghĩa xã h i và ch nghĩa t b n trên ba khái ni m chính:

- 1- Đ u tranh gi a hai đ ng l i chính tr khác nhau.
- 2-Đ u tranh gi a hai đ ng l i văn ngh khác nhau.
- 3-Đ u tranh gi a hai th gi i quan và nhân sinh quan khác nhau.

Hàng Công nhân còn nhận mệnh lệnh của hàng ngũ công nhân "xếp đặt chỗ đi":

"Hàng công nhân xếp đặt Vị trí Bức và hàng công nhân Tập Hợp xuống là hàng công nhân có giá trị văn nghệ kháng chiến xuống và hàng công nhân sẽ lãnh đạo văn nghệ của Đảng và Chính phủ xuống. (...)

Chúng tôi nói Trung ương Đảng ta, thậm chí nói các lãnh đạo ta là "đội văn nghệ". Chúng tôi kêu gọi hàng ngũ Đảng và Chính phủ ta là "bệnh ngu khờ của m quyn" (l'ignorance au pouvoir) không thể lãnh đạo đội công nhân văn nghệ (...).

Chúng tôi khẳng định chỗ đi ta là công nhân thời trung cổ (communisme du moyen âge), là công nhân phong kiến (communisme féodal), chỗ đi ta là công nhân suy đồi (dégénérescence du communisme), chúng tôi xuyên tạc và nguy hiểm rằng chỗ đi của ta là đội trí thức tinh thần (avilissement de l'esprit), là nô dịch hoá tư tưởng (esclavage de la pensée). Chúng tôi gửi u chính sách đối ngoại của ta là "bệnh lệ" vua ban, huân chương của ta là "mặt đay" của đội quố c. Không khác gì Phan Khôi đã ví chỗ đi ta với mặt trời đội phong kiến nào đó." (trích Hàng Công nhân, Biện pháp phản VII: Trăn Dn-Hoàng Công-M-T Phác, Quân đội nhân dân số 437 (11/4/1958)

Hàng ngũ tôi bu c tôi của Hàng Công nhân, khác tôi nhìn đạo ph c của Tập Hợp, đội ngũ nhận có ngũ ý bệnh học và đội ngũ tình.

Các biện pháp kiểm soát

"Trăn chiến đấu chống bệnh phá hoại NVGP" đã kết thúc bệnh học nghệ thuật của ban chấp hành Hội Liên Hiệp Văn Học Nghệ Thuật Việt Nam, họp tại Hà Nội ngày 4/6/1958 với bài báo cáo tình hình kết quả Tập Hợp, và Nghệ thuật của của ban chấp hành Hội Liên Hiệp Văn Học Nghệ Thuật Việt Nam lên án "bệnh NVGP".

Ngày 5/6/1958, tại Hà Nội, hơn 800 văn nghệ sĩ tham gia bàn nghệ thuật gọi là "Nghệ thuật của 800 văn nghệ sĩ" phê phán và nghệ thuật của Hội Liên Hiệp.

Nhân Văn Giai Phẩm phần VII : Biên pháp thanh trừng

Tác Giả: Th&y Khuê

Thứ Tư, 03 Tháng 3 Năm 2010 14:12

Sau đó trong tuần lễ từ 21/6 đến 3/7/1958, các ban chấp hành Hội Nhà Văn, Hội M& Thu&t, Hội Nhà Văn, liên tiếp thi hành các biện pháp kiểm soát đối với các thành viên của Hội đã tham gia NVGP:

Hội Nhà Văn khai trừ Hoàng Công, Hoàng Tích Linh ra khỏi ban chấp hành.

Hội M& Thu&t, công cáo Sĩ Ngọc, "*ch&p nh&n cho Sĩ Ngọc và Nguyễn Sáng rút khỏi ban chấp hành*".

Hội Nhà Văn "*ch&p nh&n cho Văn Cao, Nguyễn Văn Tý rút khỏi ban chấp hành*".

C& ba hội quy&t đ&nh:

- Khai trừ Phan Khôi, Trần Công Tuấn, Th&y An ra khỏi Hội Nhà Văn, Trần Duy ra khỏi Hội M& Thu&t.

- Khai trừ trong thời hạn một năm Hoàng Công và Phùng Quán ra khỏi hội nhà văn. Khai trừ ba năm Trần Đình, Lê Đ&t ra khỏi Hội Nhà Văn, ba năm Tô Phác và Đ&ng Đình Hồng ra khỏi Hội Nhà Văn. Và công cáo một số hội viên khác đã tích cực hoạt động trong nhóm NVGP.

Tháng 7/58: Văn Cao đi thực địa Biên cùng với Nguyễn Tuân và Nguyễn Huy Tưởng, ông bị chảy máu ruột và đ&ng c&ng v&. Ngày 22/8/58, Trần Đình, Lê Đ&t, Đ&ng Đình Hồng, Tô Phác... đi lao động công tác ở Chí Linh, đến Tết mới đ&ng c&ng về Hà Nội nghỉ, đi đ&t sau. Trong thời kỳ lao động công tác này Tô Phác bị ho lao (25/11/58 Tô Phác đi khám ruột, liên tiếp bị lao phổi, nhập ký Trần Đình ghi). Phùng Quán mới đ&ng u "b&t tr&" đi rời khỏi b&ng v&, đến tháng 8/58 mới cho đi thực địa Thái Bình với Hoàng Công (Trần Đình ghi).

Ông Nguyễn n H u Đang

ng i t i n ng, b đ a ra toà ngày 19/1/1960. Qua nh ng b n tin v phiên toà này, đăng trên các báo t i Hà n i tháng giêng năm 1960, do L i Nguyễn Ân s u t m và công b m i đây trên Talawas, lu n đi u các bài vi t khá gi ng nhau:

"Ngày 19/1/1960, Toà án Nhân Dân Hà n i đã x v gián đ p có t ch c do b n Nguyễn n H u Đang và Th y An c m đ u. Nh i u đ i b i u các t ng l p nhân dân Hà n i đã t i d phiên toà này.

B n gián đ p b đ a ra x g m năm tên: Nguyễn n H u Đang, L u Th Y n t c Th y An, Tr n Thi u B o t c Minh Đ c, Phan T i và Lê Nguyễn Chí" (trích báo Nhân Dân, Hà n i, ngày 21/01/1960, tài li u L i Nguyễn Ân).

Chánh án là Nguyễn n Xuân D ng. H i th m là Nguyễn n T Các và Phùng B o Th ch.

V n theo bài báo trên: "Th y An là m t tên gián đ p l i h i qu c t (...) Năm 1956, Th y An, Nguyễn n H u Đang, Phan Khôi nh p thành m t nhóm (...) tháng 9/1956 xu t b n t Nhân Văn" (...) Nguyễn n H u Đang và Thu An l y nhà Phan T i làm m t "câu l c b " bí m t, t t p m t s ph n t ph n cách m ng (...) "Đ n khi chúng th y âm m u và ho t đ ng c a chúng b b i l , chúng đ nh tr n vào Nam đ t p t c làm tay sai cho M -Đ i m. Lê Nguyễn Chí thú nh n: "Đang nói v i tôi, Đang vào theo M -Đ i m s đ c chúng tin dùng và s làm đ c nh ng v c l n". Đang cùng Lê Nguyễn Chí chu n b tr n vào Nam".

Toà đã tuyên án:

Nguyễn n H u Đang, 15 năm ph t giam, 5 năm m t quy n công dân; L u Th Y n t c Th y An, 15 năm ph t giam, 5 năm m t quy n công dân; Tr n Thi u B o t c Minh Đ c, 10 năm ph t giam, 5 năm m t quy n công dân; Phan T i, 6 năm ph t giam, 3 năm m t quy n công dân; Lê Nguyễn Chí, 5 năm ph t giam, 3 năm m t quy n công dân.

(trích báo Nhân Dân, bài đã dän)

Phùng Cung bät thäng 5/61. Bä giam 12 năm tù. Không có án. Träng häp Phùng Cung säc tìm hiäu thêm trong phän viät vä Phùng Cung.

Các giáo sä đäi häc nhä Träng Täu, Trän Đäc Thäo, Đào Duy Anh, ... bä cách chäc và bä quän thäc. Cách đäi xä väi hä nhä thä nào, tä liäu chính thäc không nhäc đän. Trong bài báo cáo täng kät, có mät đän Tä Häu viät:

"Cho đän khi, đäi ánh sáng cäa nghä quyät Bä Chính trä, mä ra hai läp häc đäp cho ngät 500 anh chä em văn nghä sĩ, qua mät cuäc đäu tranh kiên quyät thì mät nä cäa nhóm phá hoäi "Nhân văn- Giai phäm" mäi hoàn toàn räi xuäng đät; và đäng thäi, nhäng sai läm läch läc nghiêm träng, nhät là tình träng mät cänh giác giai cäp trong văn nghä sĩ, trong các đäng viên và cä quan cäa Đäng cũng đäc väch chä rõ ràng.

Cùng mät lúc, qua cuäc häc đäp đäu tranh trong các träng Đäi häc, chä yäu khoa Văn, khoa Sä, bän đä-rät-kít Träng Täu, Trän đäc Thäo khoác áo giáo sä cũng phäi trän chân đäng(Tä Häu,"Nhìn läi 3 năm phá hoäi cäa nhóm "Nhân Văn- Giai Phäm", BNVGPTTADL, trang 34-35).

Câu: *"Cùng mät lúc, qua cuäc häc đäp đäu tranh trong các träng Đäi häc..."* rät quan träng, nó xác đänh sä kiän cùng lúc väi hai läp Thái Hà, dành cho văn nghä sĩ, thì trong Đäi häc có các "läp" khác, dành cho các giáo sä đäi häc nhä Träng Täu, Trän Đäc Thäo, Đào Duy Anh, Nguyän Mänh Täng...

Nhäng hiän nay, chúng ta có rät ít tä liäu viät cäa các nhà trí thäc đã tham đä NVGP vä vän đä này, nên không thä biät nhäng gì đã xäy ra cho hä, chä có cuän Un Excommunié (Kä bä khai trä), do nhà xuät bän Quê Mä, in täi Paris năm 1992, trong đó giáo sä Nguyän Mänh Täng thuät läi ông đã bä đäa ra corrida (đäu träng) ba län: đäu träng Mät trän tä quäc, đäu träng Đäi häc và đäu träng Đäng. Sau đó, ông hoàn toàn bä ly khai, không đäc tiäp xúc väi ngäng i ngoài, không đäc däy häc, không cä däy tä, räi vào cänh đối rét, bänh tät.

Vä nhäng biän pháp träng phät đäi väi toàn bä văn nghä sĩ, trí thäc, sinh viên và quän chúng đã

ít nhi u tham gia, đã đ c, đã mua báo, họ c đã giúp đ , ng h phong trào NVGP b ng cách này hay cách khác, hi n nay ch a có m t c c ng nào g n v i s th t. S ph n Bùi Quang Đoàn, ng i c m đ u phong trào sinh viên, ch bút t Đ t M i, sau đó, không rõ ra sao.

*

Th c ch t c a h i ngh Thái Hà

Trong nhóm ba ng i Tr n D n, Hoàng C m, Lê Đ t, ban đ u Tr n D n có v r t c ng c i, nh ng trong l p Thái Hà, đ ng nh ông l i là ng i nao núng nh t. S nao núng này s ng l i trong nh ng l i nh t ký. Nh t ký, ch đích là vi t riêng cho mình, không c n gi u dí m, che đ y, nh ng trái l i, đ đây đã có màu s c "h i c i", gi ng nh l i t thú đ đ ng báo, vi t cho "ng i khác" đ c, ph n nh m t Tr n D n đã th m đ n, bi t s , ông vi t:

"Nhân Văn Giai Phẩm th là đã đ ng v phe t b n ch nghiã, ph n đ i xã h i ch nghiã; h n th , l p h c trình bày s th c, làm cho t t th y đ u th y rõ chân t ng b n c m đ u NVGP, đó là m t công ty phá h i bao g m nh ng k ph n cách m ng, đ a là ph n t Qu c Dân Đ ng cũ (Ph Khôi), đ a là m t thám tr c (TDuy), đ a là tên b t m n ch ng Đ ng có l ch s , đ đ n ch nghiã trotskisme (Nguyễn h u Đang),... chúng ngo c v i b n trokistes Tr ng T u, Tr n đ Th o, và v i b n gián đ p v n liên l c v i Sainteny, là Th y An"(nh t ký Tr n D n ghi, Phẩm Th Hoài biên so n, trang 239-240).

Đó là nh ng "nh n đ nh" v ng i đ ng hành, còn đây là "nh n đ nh" v "tôi":

"Tôi là cái gì?"

Tr c Cách M ng, tôi là m t th h l n ph n đ ng c a nh ng t t ng t s n đ a ch : h ng l c đ n đ i tr y, hám danh to đ n b nh "vĩ đ i cu ng", vô chính ph đ n phá phách m i tr t , thoát ly đ n r i vào sinh h t sa đ a, và đ i vào các tr ng phái ngh thu t v ngh thu t, t ng tr ng, l p th , siêu th c... và vào tr t h c ru ng t i ph n đ ng c a Bergson (...)

Tôi đã t... a d... i (...)

Tôi đã t... a d... i (...)

Tôi đã t... a d... i (...)"

(Trên D... ghi trang 240-241).

Trong dĩ... u ki... n... li... u hi... n nay, Trên D... n là ng... i duy nh... t đ... i ba trang nh... t ký v... giai đ... n Thái Hà, nh... ng ông không dám vi... t gì v... n... i dung h... c t... p, mà ch... ghi l... i nh... ng "k... t qu... " h... c t... p và s... t... h... i c... a mình sau "l... p nghiên c... u 2 văn ki... n".

Khi Lê Đ... t tr... i ph... ng v... n năm 1999 ở Paris, phát trên sóng RFI năm 2004, chúng ta bi... t rõ h... n v... th... c ch... t hai "h... i ngh..." Thái Hà.

V... l... p đ... u t... ch... c tháng 2/56, v... i 172 đ... ng viên, Lê Đ... t gi... i thích t... i sao l... i có hai l... p h... c khác nhau:

"L... p đ... u tiên t... ch... c cho các đ... ng viên (...) t... c là ng... i ta v... n đ... ng các đ... ng viên khác phát hi... n t... c... nh... ng t... i c... a nh... ng đ... ng viên tham gia Nhân Văn Giai Phẩm đã đành r... i, nh... ng còn đ... phát hi... n c... nh... ng t... i c... a nh... ng ng... i ch... a tham gia Nhân Văn, c... a qu... n chúng, vì v... y ng... i ta ph... i làm trong bu... i tr... c".

Hình th... c "h... c t... p tr... c" các cách "phát hi... n t... i" này, đã đ... c dùng trong C... i cách ru... ng đ... t và Nguy... n M... nh T... ng đã mô... t... khá rõ trong ti... u thuy... t Une voix dans la nuit (Ti... ng v... ng trong đêm), s... nói đ... n sau. ... đây xin ti... p t... c l... i thu... t c... a Lê Đ... t.

Và đây là di... n bi... n c... a l... p th... nhì, v... i 304 ng... i, trong tháng 3 và 4/56.

Truyện tiên, và không khí của "Lập học", Lê Đột kể:

"Không khí rất căng thẳng, tôi nói chuyện này để bạn biết nó căng thẳng như thế nào: Văn Cao đã đi lập học rồi, lập học cho đồng viên hàng tháng 2, thì sau đó, họ cũng kéo tập thể tập thể lập học sau đó đánh tập thể. Tôi xin nhắc lại: tập thể là trong lập học, họ học tập đồng viên phát hiện quần chúng, để họ đánh; nhưng bây giờ, lập học thế này: quần chúng lập học phát hiện tập thể, để nếu đồng viên có gì, họ lôi ra đánh tập thể luôn, chúng có rõ ý tôi không? Thế thì tôi thấy Văn Cao - hôm nay tập thể nóng - Văn Cao mặc áo sơ mi to phồng thế mà sau khi nó tập thể nguy hiểm tập thể Văn Cao, tôi thấy cái áo sơ mi của dính quần, dính quần, dính quần... toát mồ hôi, nó dính như mặt cái áo lót của mà... Đấy, chúng thấy không khí căng thẳng như thế nào".

Và thế của tập thể của "Lập học", Lê Đột cho biết:

"Đây không phải là mặt của học tập mà là mặt của đấu tranh, nó khác hẳn các cuộc học tập khác. Trong những ngày đầu, người ta vẫn chỉ tập thể "những tập thể" của những người trong Nhân Văn Giai Phẩm, ai nhắc đến cái gì thì nói ra..., nó là mặt cái tập thể... tập thể cáo nhau (...)

Trong khi "học" như thế thì công an đi ra đi vào rất nhiều, mà đi mặt cách rõ ràng cho mình trông thấy chứ không phải người ta kín đáo gì!

Sau khi tập thể mặt người ta đã "phát hiện các tập thể" của Nhân Văn xong rồi, thì mặt đến lập học Nhân Văn, tập thể người ta mặt, như tập thể

Cuộc "đấu tranh" kéo dài hàng năm tháng, và theo lời Lê Đột:

"... trong suốt mặt tháng này là cả ngày nào, ngày nào cũng... lên phát hiện tập thể. Cả phát hiện tập thể, tập thể là mình có gì thì mình báo cáo; còn người ta, người ta phát hiện tập thể của mình. Nó là mặt thế đấu tranh đấy mà. Đấu tranh rất gay gắt. Và dĩ nhiên, nói là cả tập thể, nhưng người ta chỉ tập thể trung vào mặt vài người thôi, trong số đó có tôi cho nên viết về tập thể".

Cách "phát hi n t i" nh th nào? B ng mi ng hay là ghi trên gi y? "B can" có quy n cã khi i "phát hi n" là b a đ t hay không?

Lê Đ t tr i: *"Không! Không! T t c m i ng i đ u đ ng lên phát hi n ch . Phát hi n thì có th ký ghi h t và b n thân mình cũng ph i ghi. R i sau căn c trên cái phát hi n c a ng i ta, mình v , mình phát hi n cái khuy t đ m c a mình, cái i c a mình và sau đó mình ph i làm bài k m đ m r t dài v toàn b th i gian mà mình tham gia Nhân Văn. Ng i ta phát hi n, còn mình không đ c nói n a. Đông Tây ng i ta phát hi n m m , m m , làm sao mà mình có quy n, nh t là không đ c cã gì".*

V các văn b n "thú t i", Lê Đ t cho bi t đã đ c vi t trong hoàn c nh th nào:

Nhà th Lê Đ t (DR)

"T c là nh th này: Bây g anh làm trong , th thông qua bài khai c a anh. Bài c a anh i ph i đ a ra h i tr ng, h i tr ng thông qua thì anh m i đ c xong. N u không thì anh c v c t p c i. V t xong, nh ng ch a thành kh n, thì i ph i v t t p. Mình c ph i v t t p, v t t p... mãi, mà mình ch có t ng y ý thì làm sao v t thêm đ c mãi!"

V vi c b t Nguy n H u Đang:

"Trong lúc k m th o nh th , thì ng i ta loan tin, ng i ta nói r ng: "Công an đã b t Nguy n H u Đang!" Cái anh Đang này cũng là ng i ho t đ ng mà sao đ i đ t th ! Ông y i nh ng i mang m t lá th v H i Phòng đ b trí cho ông y vào Nam. Th là nó b t đ c cái th y. Vì chính ng i đ a th y là ng i c a công an. Th là h đ n m lên: "S liên h gi a Nhân Văn và b n M D m là đã rõ ràng r i. Nguy n H u Đang trong lúc không còn đ ng thoát n a, liên c v i trong y và chúng ta đã b t đ c Nguy n H u Đang r i, b t vào ngày bao nhiêu, bao nhiêu"... T t c m i ng i v tay: Hoan hô! Hoan hô!... T c là m t s c ép r t ghê

g m."

Và vì c lao đ ng c i t o, Lê Đ t cho bi t:

"Lúc đ u m i đi thì mình cũng lao đ ng, cũng hăm h . Mình hăm h vì ch c là hai năm thì xong. Th nh ng mà hai năm r i cũng không th y ai nói gì v v n đ đó c và l i t p t c hai năm n a... r i đ n đ n nó phai nh t đi không ai nh c đ n chuy n đó n a. Thì th i gian disponibilité -th i gian mà ph i đi, lúc nào ng i ta g i đi lao đ ng cũng đ c- th i gian đó kéo dài 10 năm. L dĩ nhiên là trong 10 năm y, không ph i lúc nào cũng đi. Ng i ta g i đi, r i ng i ta l i cho mình v ; v r i, h l i kéo mình đi, nghĩa là trong 10 năm là th i gian mình ph i dành cho v i c đi lao đ ng c i t o. Th còn sau này h t 10 năm thì ò nhà. Nh ng mà ò nhà thì... Tôi không ng nó kéo dài đ n th : c th i k đi lao đ ng l n th i k "c m" là g n 40 năm ch . Mình th y nó đ ng đ ng mà mình coi nh là s m nh thôi".

"Lúc b y g , n u tôi không có s c ng l i thì tôi là m t ng i v t đi, thành m t cái r rách. Tôi cho cái v i c r rách hóa con ng i đó, chính quy n ph i ch u trách nh m."

Ngày 10/12/1959, Tr n D n ghi: "S m mai toà x Th y An gián đ p và Nguy n H u Đang phá ho i, c hai: h n hành. Tôi không có g y g i cho đ (...). Ng i có m t cái gì vãng v ng. Tôi đã có đ ng v i nhóm Đang c m đ u. Tôi đã ly khai v i "lý đ ng" đó. C khi đ ng ò đó, c khi ly khai, c bây g , tôi v n c r m máu. Chao i! Con đ ng đ đi đ n ch "Đúng" m i nh u máu làm sao? T ng lai có đ dành cho tôi nhát dao nào n a không? Đang đã th y cái sai l n c a Đang ch a? (...)

Ngoài tr i m a b i. Rét xoàng. Không có gió. Đôi lúc vài t ng chuông xe đ p. Năm nay rét mu n. Đang ra toà cu i năm. Tôi cũng không th nào nh n nh v i s k n này. Chao i! Con đ ng đ đi t i ch "Đúng" m i nh u máu làm sao?"

Biên pháp thanh trừng đ i v i trí th c: các đ u tr ng khác

Un excommunié (K b khai tr) c a Nguy n M nh T ng thu t l i nh ng n i trôi c a m t ng i trí th c có lòng v i đ t n c, trong bu i đ i đ i. Tác ph m ph n nh phong cách và t

Nhân Văn Giai Phẩm số VII : Biên pháp thanh truyện

Tác Giả: Thuy Khuê

Thứ Tư, 03 Tháng 3 Năm 2010 14:12

---

truyện của một kẻ sĩ bất phàm, mô tả sự hèn mạt và tráo trêu của những người mũm mĩm cần dai và chúng mình thì nào là lòng yêu nước đích thực. Qua biên pháp kể lể mà nhà cầm quyền dành cho ông, chúng ta có thể đoán được chính sách đối xử với những nhà trí thức khác như Truyện Tù, Truyện Địch Thọ, Đào Duy Anh...

Sau Nhân Văn, Nguyễn Mạnh Thế đã trải qua ba "đấu truyện" (corrida): Một trận Tù ngục, Địch Thọ và Đấu. Trải nghiệm đấu truyện, ông phải trải nghiệm và trải nghiệm của mình.

Đấu truyện đầu tiên là phòng họp của Một trận Tù ngục ở phố Tràng Thi, được ông mô tả như sau:

"Tôi đã có nhiệm vụ đi đây đi các cuộc họp, khi tôi còn ở trong nhóm những người đi cùng sự nghiệp ái quốc ở bên cánh phải của Người (Seigneur). Tôi biết rõ tất cả những việc "đấu liêu" ("mes pairs") sự quy tụ để nhấc phẫn của tôi hôm nay!

Lần này, tôi vào phòng họp như con bò mộng bước vào đấu truyện (corrida). Đúng là một đấu truyện bước vì tất cả bàn ghế đã được xếp dầy dặt, chia một chỗ trống giữa phòng. Sau dãy bàn, là đám đông những người. Những người đi là thành viên của Một trận, đấu là những kẻ hiêu kẻ, phẫn đông là nhà báo, học các quan hệ đoàn. Đó là thế quần chúng đấu truyện, thêm cầm giác mạnh và sôi sục ham muốn thay quang cảnh lòng khó khăn đi ra!

Như con bò mộng bước trong đấu truyện, tôi đi một mình nhìn một tất cả tất cả. Nếu những người đi đấu, trải một mình và lắng tai nghe, thì những việc "đấu liêu" của tôi nghe sau dãy bàn, có vẻ những người nghe và những việc mà họ chia quen lẫm. Tuy những câu hỏi đã được các việc "có thể quy n" số n số n, những trong cách đi n, giờ ng họ có chút bước đi. Tôi không khi thì ng cho họ bước đi vào hoàn cảnh trái khoáy này"(trích sách Un Excommunié, trang 151-152).

Biết rõ bản lĩnh của mình, lể sự Nguyễn Mạnh Thế cảm thấy hoàn toàn thoải mái trong việc tiếp nhận hỏi, ông không cảm thấy "thần" trước những đối tượng mà thần, đui lý, không đáp lại được những lời hùng biện của người lể sự đy kinh nghiệm.

Ông Nguyễn M nh T ng (DR)

Ngày hôm sau, đ u tr ng Đ i h c đ i n ra trong không khí công c ng, m i h ng ng i đ u có th tham đ . Hàng ngàn sinh viên, nhân viên trong đ i h c, nhà báo, nh ng k hi u k , b n lang bang, đ n kín ch t hành lang, gi ng đ ng, mu n d ki n bu i "x t m t trí th c n i ti ng Hà n i". L n này quan toà không ng i bàn, mà thay phiên nhau b c lên gi ng đàn.

N u bên M t tr n T qu c còn có chút n m t ông, ch a làm quá li u, thì đ đây, ông th y rõ:

"Ng i ta mu n kéo tên tôi xu ng bùn đen, h mu n ch r i ác c a tôi đ b i n minh tr c cho s tr ng ph t mà h s dành cho tôi. Và đ ng th i, đ răn đe ng l p trí th c, đ c i o h , b t h tuân th vô đ i u k i n nh ng m nh l nh và quy t đ nh c a đ ng, theo đúng đ ng l i chính th ng c ng s n. T t c m i vi ph m vào nguyên t c th n thánh này s b tr ng ph t nghiêm ng t, dù cho th ph m đã có công l n nh th nào đ i v i t qu c và cách m ng."

Đ i chân gi ng đàn mà tôi đã tr i qua nh ng giây phút đ p nh t đ i tôi, tôi đ c th y nh ng đ i u i i nh t. Tôi th y, không nh ng ng i ta mu n tr ng ph t tôi -xin l i- c i o tôi, mà còn h n n a: h mu n đ i m tôi xu ng đ a v m t ph m nhân đ i chân cái b c mà th i vàng son tôi đã đ ng, b t tôi nghe nh ng l i thoá m m a mai cay đ c c a nh ng k không ph i là đ ng song v i tôi nh M t tr n mà là nh ng đ a nh i ranh không b t l m đ c đ a, m t vài k hình nh đã h c tôi." (trang 173-174).

Nh ng l i đ u t th b ng i thày, không đ c Nguyễn M nh T ng nh c l i, ông ch ghi l i cu c tranh lu n c a ông v i m t sinh viên h c trò cũ và m t nhà giáo trung h c nh ch y ch t, đ c lên đ y đ i h c, vì nh ng v n đ h đ a ra, có ch đáng bàn. Và ông v n v n đ ng ki n th c c a mình đ thuy t gi ng. Ông th y mình nh đã chi m đ c c m tình c a s đ ng c t a, qua ánh m t c a h .

Đ u tr ng Đ ng x y ra trong không gian kín, không có qu n chúng tham đ . Có l ng i ta th y b t l i khi đ a ông ra tr c công chúng: không nh ng ông không b b i nh mà đ ng nh ông còn đ c qu n chúng ng h . Trong đ u tr ng th ba này, Nguyễn M nh T ng ph i tr l i ba v quan tòa v Thái đ c a ng i trí th c trong th gi i c ng s n. Câu h i chính đ t ra

trong buổi hôm trước là: Sau chín năm theo cách mạng, đồng chí đã gặt hái được những thành quả không nhỏ và được sự trợ giúp của Đảng và nhà nước, thay vì những khó khăn trước đây mà Đảng đã dành cho, thì sao đồng chí lại đồng lòng lên chống Đảng?

Và đây là lời trả lời cùng giọng mỉa mai của Nguyễn Mạnh Tấn, trong buổi diễn thuyết trước tòa án Đảng

Nguyễn Văn Chí:

"- Đồng chí không thể không biết những gì đang chờ đợi. Nhà nước chỉ chấp nhận một thái độ duy nhất của trí thức. Đó là thái độ theo đúng đường lối chính thức, tin vào Đảng, trung thành với Đảng, suy nghĩ, cảm nhận, hành động, theo chiều hướng và cung cách mà các cấp lãnh đạo đã quy định. Bất luận kẻ nào đi ra ngoài con đường này là bị rơi vào tà thuyết và sự bất trợ như những kẻ phản động bán nước. Đây là cách hành xử cùng đường chí hèn của kẻ sĩ gan và bất cần của đồng chí. Hãy nhận lấy!"

Nguyễn Mạnh Tấn trả lời:

"- Mọi người chỉ chịu trách nhiệm về hành động của mình. Nếu xã hội, tức là nhân dân, đặt tôi vào một trình độ văn hóa cao, có một nền văn minh trong sáng, thì những cảm giác của một trí thức khác với đồng nghiệp là chung sự không bất trợ phản t, mà ngược lại sẽ được khuyến khích, bởi sự tiến bộ của dân tộc tùy thuộc vào những cảm giác này. Lịch sử nhân loại đã chứng minh rằng không bao giờ sự đồng lòng chúng có thể khai quang được một lối đi trong rừng rậm của đất nát, thành kiến, hèn hèn, để tiến lên một bước về phía ánh sáng một trí thức. Trong thành Athènes, kinh đô của hiên triết, Socrate đã phải uống chén độc của chính mình, để làm bài học cho những trí thức trên thế giới suy nghĩ và noi theo: người trí thức phải giữ vai trò tiên phong, hướng dẫn đi trên con đường khó khăn và nhọc nhằn, để dân tộc được niềm vui và hạnh phúc.

Nhưng ta đã phải chấp nhận những thâm nhập của một chế độ nghĩa ngoại bang hoàn toàn không biết rằng quá khứ dân tộc. Bao nhiêu nhà ái quốc đã ngã xuống mà mọi người đi u kính phục đã bỏ rơi, đã bênh vực, đã bỏ rơi cho chế độ nghĩa này, họ đã đưa nó ra rồi bắt dân chúng phải thừa nhận, bằng cách hạ thấp nó là chìa khóa mở cửa vào thiên đường trần thế. Chúng ta tin vào lời nói của lãnh đạo và chấp nhận sự thất bại của những người khác. Chính nhờ vào sự đồng lòng, vào những cảm

g<ng, nh<ng hy sinh c<a c<a toàn dân mà đ<t n<<c đã giành đ<<c đ<c l<p và t< do. Nh<ng cánh tay làm vi<c và nh<ng cái đ<u suy nghĩ đã là n<<ng c<t cho đ<ng c<m quy<n.

B<t h<nh thay, con đ<<ng chúng ta đi không b<c nhưng. H<m mình tr<<c nh<ng chỉ n công hi<n hách mà h< đ<<ng đã đ<t đ<<c nh< ch< nghĩã mác-xít, nh<ng ng<<i lãnh đ<o đã xây đ<ng n<n móng và áp đ<ng sâu r<ng h<n ch< nghĩã này trong t<t c< các ngành, không c<n đ<m x<a đ<n khoa h<c và th<c t<, tuy v<n hô hào kính tr<ng giáo đ<c. Cu<c c<i cách ru<ng đ<t đ<a đ<n nh<ng sai l<m nghiêm tr<ng mà nh<ng ng<<i c<m quy<n ph<i ch<u trách nh<m. S< đ<oi kh< c<a nhân dân đã đ<n m<c kh<c l<t, v<y mà nh<ng k< trách nh<m v<n khoác lác rêu rao nh<ng đ<u ng<<c l<i.

Tr<<c bi k<ch này, thái đ<c c<a trí th<c ph<i th< nào? Có k< b<t m<t đút nút l< tai đ< đ<ng thanh ph< h<a v<i b<n c< h<i và ph<nh n<nh, luôn mi<ng kêu gào: "C<ng s<n th<ng l<i. Đ<ng C<ng s<n muôn năm". Nh<ng k< này hy v<ng đ<<c ân s<ng đ<n ba đ<i. Công chúng b<t rõ và khinh h<. Nh<ng nh<ng kh<i óc b<t nghĩ và nh<ng trái tim yêu t< qu<c và dân t<c không th<nh nh<c ch<u đ<ng -trong im l<ng và th< đ<ng- nh<ng cay đ<ng c<a khát v<ng không thành và nh<ng gi<c m<b< chà đ<p. H< lên t<ng t< cáo nh<ng sai l<m và đ<ng nh<ng b<n pháp s<a đ<i. H< đ<<c căm n<n b<ng nh<ng cú roi qu<t, b<ng tù t<i su<t đ<i, h< b< k<t t<i ph<n đ<ng, ph<n cách m<ng, là k< thù c<a nhân dân! S< an<i duy nh<t c<a h< là đ<<c qu<n chúng h<u, ái ng<i, nh<ng không làm gì cho h< đ<<c. H< ph<i đ<i s< phán đoán c<a L<ch s<".

Và ông vi<t ti<p:

"Không m<t l<i tuyên án. Nh<ng ng<<i c<ng s<n a bí m<t. L<nh đ<<c quy<t đ<nh và thi hành trong yên l<ng ch<t chóc. Công chúng không b<t gì c<: bí m<t đ<<c gi< tr<n đ< kh<i kh<i lên nh<ng tình c<m vô ích, nh<ng xao đ<ng đáng t<c! H< đã tiên đoán t<c và hành đ<ng k<p th<i!" (Un excommunié, trang 226- 229).

Quy n "Un Excommunié" c a

tác gi Nguy n M nh T ng

Ba đ u tr ng. Không có án. Nguy n M nh T ng đã ph i xuyên qua h n ba m i năm sa m c t 1958 đ n 1990. B khai tr kh i đ i h c. Chi c xe đ p đi d y b l y l i. Không đ c m l p d y t đ ki m ti n. Ph i bán đ n đ đ c trong nhà. S ng trong đói khát. B nh t t. B n bè xa lánh. Ng i quen đ i v a hè.

Nh ng trong đêm khuya t m i v n có nh ng đ m l a lóe lên: "*Th nh tho ng, sáng th c đ y m c a tôi th y ai đã nhét vào k c a m t phong bì đ y t n. Chúng tôi c m đ ng r i n c m t, tuy t v ng vì không th cám n ân nhân đ c b i có b t h là ai. Hay có nh ng hôm tôi đi d o lúc tr i nhá nhem. Luân luôn v n có c m theo dõi đ ng xa. B ng m t chỉ c xe đ p đ p r t nhanh, sát bên tôi, nhét vào tay tôi m t phong bì hay m t gói nh r i b n m t. T t c ch trong nháy m t".* (Un excommunié, trang 335).

Nh ng đ m l a hy v ng đó đã nuôi s ng nhà trí th c trong su t cu c đ i còn l i.

H t ph n VII